

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

Kirjallisuus

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

-

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

-

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Sanasto ei pidä hallituksen esitysluonnosta kokonaisuutena oikeansuuntaisena, eikä esityksessä saavuteta oikeudenmukaista tasapainoa eri toimijoiden etujen välillä. Sanaston mielestä tekijänoikeussäätelyn ajantasaistaminen on itsessään kannatettava tavoite ja Euroopan neuvoston ja parlamentin direktiivi (EU) 2019/790 tekijänoikeudes-ta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla (DSM-direktiivi) loi Suomelle raamit oman kansallisen tekijänoikeuslainsäädäntömme uudistamiselle. DSM-direktiivi on pit-källisten neuvotteluiden ja vaikuttamisen kautta syntynyt kompromissi, jolla pyrittiin turvaamaan eri tahojen intressien välinen tasapaino. Hallituksen esitysluonnoksessa tuota tasapainoa ei onnistuta säilyttämään. Hallituksen esitysluonnos on silmiinpistäväällä tavalla tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden asemaa heikentävä. Esitysluonnoksessa huomioidaan täysimääräisesti DSM-direktiivin sääntelemät mahdollisuudet säätää tekijän yksinoikeuteen uusia rajoituksia eikä epäröidä mennä rajoitusten säätämisessä myös direktiivin sanamuotoa huomattavasti pidemmälle. Toisaalta tekijänoikeuden oikeudenhaltijoiden suojaa parantavien DSM-direktiivin artik-loiden sääntelyssä noudatetaan minimisäätelylinjaa tai jopa säädetään vastoin direktii-
vin sanamuotoa ja tarkoitusta. Hallituksen esitysluonnoksen kantavana teemana on tekijänoikeuden rajoitusten peruste-leminen perusoikeuksiin vedoten. On hämmentävää, että tekijänoikeuslain uudistukses-sa omaisuuden suoja perusoikeutena ei tunnuta annettavan perusoikeuksien punnin-nassa kovin suurta painoarvoa. Päinvastoin valittujen säädösehdotusten vaikutuksia tekijöiden ja tekijänoikeuden haltijoiden omaisuudensuojaan tunnutaan vähäteltävän. Erityisesti tämä käy ilmi ehdotetun laajan teosten opetuskäyttöä koskevan poikkeus-säätelyn yhteydessä, jonka ei todeta vaikuttavan tekijöiden taloudelliseen asemaan, vaikka siirtymä lisensoinnista pakkolisenssiin ja valtion päättämään korvaustasoon vai-kuttaisi oletettavasti merkittävästi tekijöiden tuloihin. Omaisuuden suoja unohdetaan perustellen samalla teosten käyttöä opetuksessa opetuksen vapaudella. Tekijöiden neuvotteluasemaa parantavien DSM-direktiivin artiklojen saattamisessa tasa-painoiseksi osaksi tekijänoikeuslakiamme on epäonnistuttu. Tekijänoikeuslaista esite-tään poistettavaksi tekijöiden suojana ollutta arvokasta sopimuksia koskevaa sääntelyä ja uuden direktiivin mukaisen sääntelyn voimaansaattaminen jää tekijöiden aseman pa-rantamisessa valitettavan vajaaksi. Sen sijaan tekijöiden suojasäännösten yhteyteen esi-tetään muun muassa työsuhdetekijänoikeuteen liittyvää sääntelyä muodossa, jota direk-tiivi ei salli ja jota ei muutenkaan tule säätää ilman perusteellista erilaisia työsuhteita koskevaa selvitystä ja vaikutustenarviointia. Hallituksen esitysluonnos kokonaisuutena arvioiden siirtää esityksessä valittujen ratkai-sujen ja tekijänoikeuteen tehtävien lisärajoitusten myötä DSM-direktiivissä EU:n lainsää-täjän saavuttamaa ja tarkoittamaa perusoikeuksien ja oikeutettujen intressien välistä ta-sapainoa teosten tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden kannalta kestävämmään suuntaan. Suomen ei tule erkaantua nyt esitetyllä tavalla EU:n tekijänoikeuslainsäädännön linjasta. Suomen tekijänoikeuslainsäädäntö on lisäksi näihin päiviin saakka mukaillut vahvasti pohjoismaista linjaa ja meillä on pitkät yhteiset lainsäädäntöperinteet muiden pohjois-maiden kanssa. Nyt annettu hallituksen esitysluonnos saisi Suomen tekijänoikeuslain-säädännön merkittävästi eroamaan yhteisestä traditiosta. Näin ei ehdottomasti saa tapah-tua ja kannustammekin lainsäätäjää tekemään tulevien kuukausien aikana tiivistä yhteis-työtä Ruotsin ja Tanskan tekijänoikeuslain muutosesityksiä

valmistelevien tahojen kanssa. Mikäli Suomi poikkeaa merkittävästi tai ylipäänsä annetun tekijänoikeusdirektiivin sanamuodoista, aiheutetaan suuria haasteita EU:n tuomioistuimen tulevina vuosina teki-jänoikeusdirektiivin tulkinnasta antamien ratkaisujen soveltamiselle. Näillä ratkaisuilla on keskeinen merkitys oikeudenhaltijoiden kannalta, koska ne täsmentävät osaltaan annetun lainsäädännön tulkintaa ja luovat oikeusvarmuutta. Tästäkin syystä on tärkeää ja erittäin perusteltua, että Suomen tulee myös saattaa DSM-direktiivi voimaan mukailleen mahdollisimman tarkasti alkuperäisen direktiivin sanamuotoja. Näin EU-tuomioistuimen tulkintaratkaisut soveltuvat myös Suomeen ja tekijänoikeuslainsäädäntömme vastaa EU:n yleistä linjaa. On tärkeää muistaa, että tekijänoikeuslainsäädäntöjen harmonisointi oli yksi direktiivin antamisen taustalla olleista keskeisistä perusteista. Suomella ei ole kiire DSM-direktiivin voimaansaattamisessa. Sen on toistaiseksi saattanut voimaan vain muutama EU:n jäsenmaa. Nyt on tärkeää valmistella annettava hallituksen esitys huolellisesti ja niin, että se vastaa direktiivin sisältöä ja toteuttaa sen antamisen taustalla olleita tavoitteita. Suomen hallituksen esityksessä valitut ratkaisut tulee myös perustella. Lausunnoille toimitetussa hallituksen esitysluonnoksessa on merkittäviä puutteita myös tämän osalta. Hallituksen esitysluonnoksen perustelut ovat tällä hetkellä monilta kohdin niin suppeat, että lukijan on hankala pystyä päättelemään mistä syystä kyseisen muutoksen tekeminen katsotaan perustelluksi tai miksi asia halutaan säätää Suomessa voimaan toisin kuin EU-tasolla kaikille yhteisesti annetussa DSM-direktiivissä. Suomea velvoittaa myös kansainvälisten tekijänoikeussopimuksissa ja direktiiveissä säädetty ns. kolmen kohdan testi. Jokainen tekijänoikeuteen tehtävä uusi rajoitus tai olemassa olevan rajoituksen laajennus tulee arvioida tämän testin mukaan ja voidaan säätää vain, jos testi läpäistään. Rajoituksilla on mahdollista puuttua tekijöiden oikeutettuihin ja perustuslaillisiin etuihin niin vähän kuin mahdollista. Tekijänoikeuden rajoitusten arviointi testin avulla on erityisen tärkeää digitaalisessa ympäristössä. Tietoyhteiskuntadirektiivin johdantolauseessa 44 todetaan edelleen ajankohtaisella tavalla, että ”Jäsenvaltioiden säätäessä näistä poikkeuksista tai rajoituksista olisi erityisesti otettava huomioon lisääntynyt taloudellinen vaikutus, joka tällaisilla rajoituksilla ja poikkeuksilla voi olla uudessa sähköisessä ympäristössä. Tämän vuoksi tiettyjen poikkeusten tai rajoitusten soveltamisalan on ehkä oltava entistäkin rajoitetumpi silloin, kun kyse on tekijänoikeudella suojattujen teosten tai muun aineiston tietyistä uusista käyttötavoista”. Kolmen kohdan testi edellyttää sen arvioimista, miten rajoitus vaikuttaisi tekijän oikeutettuihin etuihin ja elantoon. Nyt annetusta hallituksen esityksestä puuttuu tehtyjen ehdotusten arviointi kansainvälisten sopimusten edellyttämän kolmen kohdan testin mukaisesti ja tätä pidämme myös erittäin huolestuttavana. Sanasto painottaa, että rajoitussääntöjen tarkoituksen toteuttamisessa tulee puuttua mahdollisimman vähän tekijöiden oikeuksiin ja mahdollisuuksiin harjoittaa elinkeinoa. Nyt näin ei ole toimittu, vaan uusia tekijänoikeuden rajoituksia esitetään merkittävästi lisättävän ilman asianmukaisia perusteluja tai vaikuttavuusarviointia. Suomen ei tule säätää tekijöiden asemaa heikentävää tekijänoikeuslainsäädäntöä. Luovan työn tekijät ovat kalleimpia voimavarojamme, joista meidän tulee kansakuntana pitää hyvää huolta. Arvostetaan heidän tekemäänsä upeaa työtä ja säädetään lainsäädäntö, joka turvaa teosten alkuperäisten tekijöiden mahdollisuuden saada kohtuullinen korvaus tekemästään työstä. Sanasto esittää ministeriölle, että hallituksen esitysluonnos tulee valmistella ja kirjoittaa kokonaan uudelleen ja sen tulee vastata direktiivin sanamuotoa ja tarkoitusta. Uudelleen valmisteltu esitysluonnos tulee saattaa uudelle lausuntokierrokselle ennen sen varsinaisen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle. Sanasto perustelee kantaansa tarkemmin kustakin säädösehdotuksesta annettavien kommenttien yhteydessä.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten,

oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeasuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [ks. edellisessä kohdassa sanottu.]

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

Tekijänoikeuslain mukainen lainauskorvaus ulotettava myös e-kirjojen lainaamiseen

Lainauskorvaus tulee ulottaa myös e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaamiseen. Korvausoikeuden laajentamisella varmistetaan, että kaikki tekijät pysyvät lainausmuodosta riippumatta mukana arvoketjussa silloin, kun heidän teoksiaan lainataan yleisistä kirjastoista ja korkeakoulukirjastoista. Voimassa olevan tekijänoikeuslain mukaan lainauskorvausta suoritetaan vain fyysisten teoskappaleiden lainoista. Kirjastot hankkivat sähköisten teosten lainaamiseen luvat tavallisesti kustantajilta. Käytännössä tekijöillä ei mahdollisuuksia vaikuttaa kirjastoille kustantajien toimesta myytävien lisenssien ehtoihin ja teosten lainamääriä on kustannussopimusten solmimisen yhteydessä vaikea arvioida. Lisäksi kertakorvauksella oikeutensa kustantajalle luovuttavat tekijät jäävät sähköisten teosten lainaamisen osalta täysin arvoketjun ulkopuolelle. Suomi oli Euroopan viimeisiä maita, joka alkoi suorittamaan tekijöille lainauskorvauksia teostensa lainaamisesta. Katsomme oikeudenmukaiseksi, että e-aineistot otetaan viipymättä korvauksen piiriin. Näin varmistetaan lainauskorvauksen eläminen ajassa ja korvausten teknologianeutraalius. Lainauskorvauksia suoritetaan e-kirjojen lainaamisesta tällä hetkellä Iso-Britanniassa, Tanskassa ja Alankomaissa eli niissä maissa, joissa e-aineistojen lainaaminen on Suomen tavoin lähtenyt merkittävästi kasvamaan.

E- ja e-äänikirjojen lainaaminen lisääntyy Suomessa vauhdilla. Vuosien 2015–2020 aikana e-aineistojen lainaus yleisissä kirjastoissa kasvoi lähes 500 prosenttia. Todennäköistä on, että e-kirjojen yleisten kirjastojen lainamäärä tulee tänä vuonna lähentymään 2 miljoonaa lainatapahtumaa tai jopa ylittänyt sen. Suomessa e-aineistojen lainamäärät kasvavat siis poikkeuksellisen nopeasti. Siksi tekijät ansaitsevat, että lainauskorvaus hoidetaan viipymättä teknologianeutraaliksi.

E-kirjojen lainauskorvaus on mahdollista toteuttaa suhteellisen pienillä lainmuutoksilla tekijänoikeuslakiin. Luonnollisesti ehdoton reunaehto lain muuttamisessa on se, että kirjaus ei saa heikentää e-kirjojen kaupallista markkinaa. E-kirjojen osalta lainauskorvaus voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavalla Iso-Britannian mallin mukaisella kirjauksella tekijänoikeuslain lainauskorvaussäännöksen yhteyteen:

”Teoksen tekijällä on oikeus lainauskorvaukseen myös silloin, kun kirjan tai äänikirjan sähköinen kappale välitetään kirjaston käyttäjälle maksutta ja välittäminen on tapahtunut hankitun lisenssin ehtojen mukaisesti.”

Lukemisesteisten rajoitussäännöksen ja korvausoikeuden teknologianeuraaliuus

Tekijänoikeuslain rajoitussäännöksen nojalla tapahtuvasta äänikirjojen käytöstä suoritettava tekijänoikeuslain 17 b § 7 momentin mukainen korvaus on ulotettava myös muu-hun käyttöön kuin sellaiseen, jossa edunsaajahenkilölle jää pysyvästi kappale haltuun.

Lukemisestedirektiivi sallii korvausjärjestelmän päivittämisen ja laajentamiseen koske- maan myös uusia käyttömuotoja kuten suoratoistoa (mm. johdantokappale 14). Valtion tehtävä on suorittaa tekijöille korvaus vammaisille henkilöille tuotettavan palvelun sisällöstä. Korvausta ei jatkossakaan perittäisi suoraan edunsaajahenkilöiltä, jolloin korvaus-järjestelmä olisi myös näiltä osin direktiivin mukainen.

Lukemisestedirektiivin kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä eduskunnan sivistysvaliokunta totesi mietinnössään SiVM 7/2018 vp): ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lain muuttamiseksi teknologianeutraalimmaksi siten, että oikeudenhaltijoiden oikeudet kohtuullisen korvauksen saamiseen teostensa käyttämisestä varmistetaan vastaamaan paremmin teosten tosiasiallista käyttöä. Hallituksen tulee seurata ja arvioida tiiviisti lain vaikutuksia edunsaajien ja oikeudenhaltijoiden kannalta ja antaa siitä selvitys sivistysvaliokunnalle keväällä 2021”.

Sivistysvaliokunnan lausuman viesti on hyvin selkeä. Tästä huolimatta lainsäädäntötoimiin ei ole ryhdytty tilanteen korjaamiseksi. Jotta voidaan tulevaisuudessa varmistaa, ettei poikkeuksen soveltaminen ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa, eikä se kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijoiden oikeutettuja etuja, korvauksen piiriin kuuluvaa käyttöä on laajennettava teknologisen kehityksen ja käyttötapojen muuttumisen myötä. On myös tärkeää, ettei korvausoikeutta jatkossa kytketä tiettyyn teknologian mahdollistamaan tapaan saattaa teoksia edunsaajahenkilöiden saataville, vaan sen on tarkoituksenmukaista muodoltaan yleinen ja eduskunnan edellyttämällä tavalla teknologianeutraali.

Edellä kuvatuin perustein Sanasto esittää, että ehdotettu tekijänoikeuslain 17 b §:n 7 momentti muutetaan esimerkiksi muotoon: ”Tekijällä on oikeus saada korvaus valtuutetulta yhteisöltä, jos 1 momentin mukaisesti ääntä tallentamalla Suomessa valmistettu teoksen kappale levitetään, välitetään tai muuten saatetaan edunsaajahenkilöiden saataviin.”

Vuosirajoitusten poistaminen Tekijäl 25 g §:n 1 momentista

Tekijänoikeuslain 25 g § 1 momentti koskee lähettäjäyritysten arkistoidun ohjelman uudelleen käyttämistä. Säännöksen mukaan:

”Lähetäjäyritys saa sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, valmistaa arkistossaan olevasta televisio- tai radio-ohjelmasta ja siihen sisältyvästä teoksesta kappaleen ja käyttää sitä yleisölle välittämiseen, jos teos sisältyy lähetäjäyrityksen tuottamaan tai tilaamaan televisio- tai radio-ohjelmaan, joka on lähetetty ennen 1 päivää tammikuuta 2002.”

Sanaston näkemyksen mukaan lainkohdan sisältämästä vuosi/-aikarajoituksesta tulee tarpeettomana luopua. Sopimuslisenssisäännöksen soveltaminen joustavasti lähetäjäyritysten arkistoitujen ohjelmien saattamiseen yleisön saataville hyödyttäisi kaikkia osa-puolia.

Yleisestä sopimuslisenssistä säätäminen

Suomessa tulisi säätää ns. yleisestä sopimuslisenssistä. Yleisestä sopimuslisenssistä on muissa pohjoismaissa erittäin positiivisia käyttökokemuksia. Sen avulla voidaan sekä tekijän että käyttäjien näkökulmasta ratkaista joustavasti erilaisia teosten käyttötilanteita. Sopimuslisenssivaikutus lisää käyttäjien oikeusvarmuutta teoksia käytettäessä ja sopimuslisenssi itsessään turvaa oikeudenhaltijoiden päätösvaltaa suhteessa lisensointiin ja sen ehtoihin. Kirjallisuuden osalta yleisestä sopimuslisenssistä olisi suurta hyötyä sellaisilla alueilla, joilla tekijänoikeusjärjestöjen laajalle edustavuudelle on tarpeita, mutta usein taloudellisten kannustimien puutteen vuoksi ei ole realistista säätää sektorikohtaisia sopimuslisenssejä. Erityisesti voidaan mainita teosten julkinen esittäminen erilaisien kulttuuripalveluiden toiminnassa.

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlouhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlouhintaa varten. Pykälällä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlouhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlouhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Sanasto kannattaa tekstin- ja tiedonlouhintaa koskevaa esitystä muutettuna. Keskeistä teksti- ja tiedonlouhintaa koskevan artiklan voimaansaattamisessa on mahdollisimman tarkkarajainen direktiivin sanamuodon mukainen sääntely. Tiedonlouhinta tulee käsitteenä määrittää direktiivin 2 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaisesti. Käsitettä ei tule jättää tekijänoikeuslaissa tarpeettoman tulkinnanvaraiseksi.

Lisäksi on tärkeää säännellä selkeästi, että tekstin- ja tiedonlouhinta voi kohdistua ainoastaan teoksiin, jotka on julkistettu tekijänoikeuden haltijan toimesta tai suostumuksella.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa ehdotettua ratkaisua tekijänoikeuden rajoittamiseksi opetus- ja tutkimustoiminnassa. Teosten käyttö opetustoiminnassa on järjestetty voimassa olevassa tekijänoikeuslaissa sopimuslisenssiratkaisulla. Tekijöiden ja teosten käyttäjien välisillä lisenssineuvotteluilla varmistetaan, että opetuksen havainnollistamisen tarpeet turvataan riittävällä tavalla. Voimassa oleva tekijänoikeuslain malli tulee säilyttää sekä mahdollisesti sääntelyllä varmistaa, että tekijänoikeusjärjestön tarjoamat lisenssit sisältävät teosten käytön opetuksen havainnollistamiseksi.

DSM-direktiivissä jäsenvaltioiden edellytetään säätävän tekijänoikeuden rajoituksesta, jolla mahdollistetaan yksinomaan opetuksen havainnollistaminen erityisesti sähköisessä toimintaympäristössä. Myös tietoyhteiskuntadirektiivissä sallitaan opetuskäyttöä koskevat rajoitukset ainoastaan opetuksen ja tieteellisen tutkimuksen havainnollistamiseksi. Näin ollen Sanasto kummeksuu ministeriön tapaa laajentaa direktiivin sanamuotojen mukaisia vaatimuksia ja ehdotusta opetustoimintaa laajasti koskevaksi pakkolisenssiksi, jolla ilmeisesti mahdollistettaisiin teosten vapaa käyttö myös muihin tarkoituksiin kuin siihen, että esimerkiksi opettaja havainnollistaa teoksen avulla asiaa, jota on opettamassa. Havainnollistaminen-termin pois jättäminen rajoitussääntelyn sanamuodosta tosiasiasiasa laajentaa rajoituksen sisältöä.

Direktiivin johdantolauseen 23 mukaan opetuksen havainnollistamista koskeva rajoitus voidaan toteuttaa myös lisenssiratkaisujen avulla, kunhan varmistetaan, että rajoituksen tarkoitus täyttyy. Direktiivi ei näin ollen estä sopimuslisenssijärjestelmään pohjautuvaa ratkaisua. Sopimuslisenssiratkaisu puuttuisi vähemmän tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden oikeutettuihin etuihin ja mahdollistaisi rajoitussääntelyn toteutuksen vähemmän tekijöiden oikeuksia rajoittavalla tavalla.

Suomessa on toimivat lisenssiratkaisut teosten ja teosten osien käyttämiseksi opetuksessa ja näitä ratkaisuja näitä oppilaitosten tarpeet täyttäviä malleja on kehitetty vuosia. Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan asiaa enempää perustelematta, että nämä ratkaisut eivät toimisi. Mielestämme tämä perustelematon kanta ei pidä paikkansa. Tekijänoikeusjärjestö Kopiosto on jo vuosien ajan tarjonnut tekijänoikeuslain 14 §:n sopimuslisenssin tuella kattavia lisenssejä teosten käyttöön opetuksessa.

Ehdotettu rajoitussäätely ei täytä kolmen kohdan testin vaatimuksia, ja sillä on selkeitä vaikutuksia tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden oikeutettuihin etuihin. Ehdotettu muutos mahdollistaa oppilaitosten oman oppimateriaalituotannon, jossa saisi käyttää vapaasti mitä tahansa teoksia. Tällainen rajoitussäätely tulee vahvasti oppimateriaalikustantamisen sekä tekijöiden ja kustantajien liiketoiminnan alueelle, jossa kustantajien tulee hankkia käyttöluvia aineiston käyttöön tuottamassaan oppimateriaalissa.

Opetuksen ja tutkimuksen vapaudella ei ole tarkoitettu antaa vapautta käyttää tekijöiden luomia teoksia täysin vapaasti. Direktiivillä on säädetty teosten käytöstä opetustoiminnan tukena, mutta nyt hallituksen esitys laajentaisi rajoituksen koskemaan mitä tahansa teoksen käyttämistä, kunhan sillä on jonkinlainen yhteys opetukseen. Sanasto ei kannata eikä hyväksy tällaista säätelyä. Rajoituksella puututtaisiin ilman perusteita tekijöiden omaisuuden suojaan ja oikeudenhaltijoiden elinkeinon vapauteen.

Esimerkin DSM-direktiivin sanamuodon hengen mukaisesta säätelystä voi löytää esimerkiksi Ruotsista. Ruotsissa direktiivin opetuksen havainnollistamista koskevat kohdat tullaan voimaansaattamisesta annetun esityksen (DS 2021:30) mukaan säätämään siten, ettei uudella säätelyllä ole vaikutusta alueella toiminnassa oleviin opetustoimintaa palveleviin lisensointiratkaisuihin, mikäli lisenssit kattavat direktiivin mukaisen teosten käytön opetuksessa. Tämä poikkeaa olennaisesti Suomessa ehdotetusta ratkaisusta, jossa nämä toimivat ratkaisut korvattaisiin rajoituksella ja pakkolisenssillä. Lisäksi Ruotsissa on noudatettu direktiivin sanamuotoa ja mahdollistettu teosten käyttö rajoitussäännöksen nojalla ainoastaan opetuksen havainnollistamiseksi. Teoksen käytön tulee lisäksi tapahtua opettajan tai oppilaan toimesta. Myös Suomen tulee ratkaisussaan asettaa sopiminen etusijalle ja välttää tarpeetonta tekijöiden yksinoikeuden rajoittamista tilanteessa, joissa teosten käyttö voidaan taata lisensointiratkaisulla.

Hallituksen esitysluonnoksessa lisätään rajoitussäätely koskemaan myös tieteellistä tutkimusta. Perusteluina esitetään, että opetuksella ei olisi merkittävää eroa esimerkiksi jatkotutkintoseminaareihin. Tällainen perustelu ei ole riittävä rajoitussäätelyn laajentamiselle tieteelliseen tutkimukseen. Sekä opetuksen- että tutkimuksen teosten käyttöä koskevat tarpeet on ratkaistavissa sopimuslisenssiin perustuen ja tämä tulee ottaa ensisijaiseksi ratkaisumalliksi myös hallituksen esityksessä.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

Sanasto vastustaa ehdotettua rajoitussäännöksen laajennusta, joka koskee opetuksessa käytettäviä kokoomateoksia myös digitaalisessa muodossa. DSM-direktiivin sallima tekijänoikeuden rajoitus koskee teosten käyttöä opetuksen havainnollistamiseksi. Tekijänoikeuslain 18 §:ään ehdotettu laajennus koskee teosten käyttöä myös muuhun tarkoitukseen, joten ehdotus ei ole näiltä osin direktiivin mukainen.

Tekijänoikeuden rajoituksia tulee arvioida kolmen kohdan testin kannalta. Ehdotettu rajoitussäätely ei täytä testin edellytyksiä, vaan se puuttuu oikeudenhaltijoiden oikeutettuihin etuihin ja teosten normaaliin käyttämiseen kohtuuttomalla tavalla. Direktiivin mukaisen rajoituksen tarkoituksena ei voi olla mahdollistaa kaupallisen oppimateriaalituotannon kanssa kilpailevia oppilaitosten omia materiaalipankkeja tekijänoikeuden haltijoiden kustannuksella.

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa opetusta ja tutkimustoimintaa koskevan pakkolisenssin säätämistä. Suomessa tulee säilyttää osapuolten väliseen sopimiseen perustuva sopimuslisenssiratkaisu, eikä Tekijäl 19 a §:ää ole näiltä osin tarvetta muuttaa.

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettua julkista esittämistä koskevan rajoitussäännöksen laajentamista, jonka mukaan näytelmä- ja elokuvateosten julkinen esittäminen olisi sallittua jumalanpalvelusten ja opetuksen yhteydessä ilman tekijältä hankittavaa lupaa.

Hallituksen esityksessä ei esitetä minkäänlaisia perusteita, miksi jumalanpalveluksissa tulisi saada esittää yleisölle esimerkiksi elokuvia. Tällaiselle mielivaltaiselta tuntuvalle tekijän yksinoikeuden rajoittamiselle ei löydy perusteita DSM-direktiivistä eikä sille ole Sanaston tiedon mukaan ollut myöskään oikeuspoliittista tarvetta. Päinvastoin, teosten esittämisen sallimista jumalanpalvelusten yhteydessä on ennemminkin kritisoitu ja vaadittu kyseinen rajoitus poistettavaksi.

Yleistä opetusta koskevaa poikkeusta ei tule säätää näytelmä- ja elokuvien osalta, vaan tulee pidättäytyä direktiivin mukaisessa sääntelyssä, jossa mahdollistettaisiin teosten käyttö opetuksen havainnollistamisessa. Direktiivi mahdollistaa opetuskäytön toteutuksen myös esimerkiksi sopimuslisenssiratkaisuin. Näiltä osin rajoitussäätelyn laajentamisesta tulee Tekijäl 21 §:n osalta luopua.

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto kannattaa opetuskäyttöä koskevan rajoitussäätelyn alueellista soveltamista muutettuna. Sopimuslissenssiratkaisun tulee olla ensisijainen vaihtoehto teosten opetuskäytön mahdollistamiseksi. Tekijänoikeuslain 14 §:n sopimuslissenssisäännöksen on lisättävä TekijäL 64 c §:n mukainen rajat ylittävä vaikutus.

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto kannattaa ehdotettua ratkaisua muutettuna. Mielestämme TekijäL 16 d §:n sopimuslissenssin soveltamisala on selvyden vuoksi tarkoituksenmukaisempaa rajata tekijänoikeusasetuksen sijasta suoraan tekijänoikeuslaissa. Nykyinen viittaus useampaan tekijänoikeusasetuksen kohtaan on omiaan aiheuttamaan haasteita erityisesti kirjastoille säännöksen soveltamisalan hahmottamisessa. Muutoksen toteuttamiseksi on kuitenkin tarpeen yksilöidä hallituksen esityksessä luonnosversiota tarkemmin, mitä kulttuuriperintölaitoksia säännöksen piiriin.

Tekijöiden ja oikeudenhaltijoiden edut on turvattu sopimuslissenssiratkaisuun perustuvassa säännöksessä. Niillä on tilannekohtaisesti mahdollisuus arvioida, onko tietyn kirjaston, arkiston tai museon kanssa teosten käytöstä sopimiselle edellytyksiä. Samalla oikeudenhaltijat voivat arvioida, että tarjottava lisenssi tai käyttöluupa ei vahingoita kirjallisuuden ensisijaisten markkinoiden edellytyksiä.

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslissenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

Sanasto kannattaa lähtökohtaisesti sääntelyä, jolla pyritään varmistamaan, että kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskeva sääntely koskee ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmissa olevia teoksia. Kirjallisuuden ja kirjallisten teosten osalta Suomessa on tekijänoikeusjärjestöjä, kuten Sanasto, jotka edustavat kattavasti kirjallisten teosten ja teosjoukkojen tekijöitä ja oikeudenhaltijoita. Näin ollen kirjallisuuden osalta tulisi käytännössä aina sovellettavaksi uusi TekijäL 16 g §:n mukainen sopimuslisenssiratkaisu.

Sanasto yhtyy esitettyyn käsitykseen, että esitettyjen säädöksiä tarkoituksena on varmistaa, ettei teosten käytöllä ole merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Sopimuslisenssiratkaisulla oikeudenhaltijat varmistavat tämän jokaisen käyttäjille tarjottavan lisenssin yhteydessä.

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttölupa teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perusteilla arvio tulee tehdä?

Sopimuslisenssijärjestelmään on sisäänrakennettuna, että tekijät ja oikeudenhaltijat voivat arvioida, haluavatko ne tarjota lisenssin tietyn teosjoukon osalta ja voivat samalla arvioida annettavan lisenssin mahdolliset vaikutukset teosten kaupallisille markkinoille. Näin ollen näemme, että tästä erikseen säätämiseen ei ole tarvetta. Oikeudenhaltijat tekevät tämän arvion joka tapauksessa.

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

Kyllä, mutta kriteereitä tulee muuttaa. Miten? [Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua muutettuna. Pelkkä kaupallisen jakelun kriteeri ei ole riittävä arvioitaessa rajoitussäännöksen mahdollista soveltumista. Kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskeva sääntely tulisi näkemyksemme mukaan koskea ainoastaan julkistettuja teoksia. Mikäli kulttuuriperintölaitosten hallussa on aineistoa, jota ei ole julkistettu (saati saatettu koskaan kaupalliseen jakeluun) oikeudenhaltijoiden toimesta ja luvalla, tulee tällaisen aineiston käyttöön hankkia ensin lupa kyseisen materiaalin oikeudenhaltijoilta. Esimerkkinä tällaisesta aineistosta on esimerkiksi kirjeenvaihto, jonka vain toinen kirjeenvaihdon osapuoli on luovuttanut arkistolle.]

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua, jonka mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla.

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto kannattaa kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttötilanteiden ratkaisemista sopimuslisenssijärjestelmän avulla muutettuna jäljempänä esitetyin tarkennuksin ja huomioin. Teosten käytöstä sopimista tukevien ratkaisujen tulee olla aina ensisijaisia tekijänoikeuden rajoituksiin nähden.

Hallituksen esitysluonnoksessa jää kuitenkin epäselväksi, missä tilanteissa ja missä vaiheessa sopimuslisenssiä hallinnoivan tekijänoikeusjärjestön TekijäL 16 g 4 momentin mukainen velvollisuus ilmoittaa riittämättömästä edustavuudesta syntyy. Sopimuslisenssin pääajatus on laajentaa järjestöjen tarjoamien käyttöluopien vaikutusta tietyn hyväksymispäätöksen mukaisen teoslajin (esim. kirjalliset teokset) osalta myös järjestön ulkopuolisten tekijöiden teosten käyttöön. Säädetävän lain 16 g § 4 momentin tarkoitus ei liene kuitenkaan rajoittaa sopimuslisenssivaikutusta ja sopimuslisenssijärjestön mahdollisuutta ulottaa käyttöluovan vaikutus myös järjestön ulkopuolisten tekijöiden teosten käyttöön.

Sanasto toteaa, että esitettävää TekijäL 16 g §:n mukaista sopimuslisenssiä tulisi soveltaa aina silloin, kun tietyn teoslajin osalta Suomessa on edustava tekijänoikeusjärjestö, joka voi myöntää käyttöluopia kulttuuriperintölaitoksille koskien kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia. Hallituksen esitysluonnoksen 16 g § 4 momentin mukainen järjestöille säädetty velvollisuus ilmoittaa edustavuudestaan yksittäisten teosjoukkojen osalta tulisi poistaa epäselvänä ja tarpeettomana.

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan niissä tilanteissa, kun tiettyä teoslajia ei edusta mikään tekijänoikeusjärjestö, kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia voitaisiin käyttää kulttuuriperintölaitoksissa tekijänoikeuden rajoitussäännöksen nojalla. Esitetty säännös on lähtökohdiltaan direktiivin mukainen ja sinänsä kannatettava. Sanasto tuo esiin, että kirjallisten teosten osalta rajoitussäännös tulee sovellettavaksi äärimmäisen harvoissa tilanteissa johtuen siitä, että kirjallisia teoksia edustaa kattavasti yksi tai useampi tekijänoikeusjärjestö, jolta kulttuuriperintölaitokset voivat saada käyttöluopia TekijäL 16 g §:n sopimuslisenssiratkaisun myötä.

Sanasto kiinnittää huomiota rajoitussäännöksessä siihen, että se koskisi myös sellaisia teoksia, jotka eivät ole koskaan olleet kaupallisessa jakelussa. Tällaisten teosten tulisi kuitenkin käsityksemme mukaan olla saatettu ensimmäisen kerran yleisön saataviin tekijän tai oikeudenhaltijan luvalla. Näin ollen rajoitussäännös ei voisi koskea teoksia, joita ei ole julkistettu tekijän tai oikeudenhaltijan toimesta. Kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevat säännökset eivät myöskään voisi koskea sellaisia teoksia kulttuuriperintölaitosten kokoelmissa, jotka eivät ole koskaan olleet kaupallisessa jakelussa. Tällaisia teoksia voidaan kuitenkin lisensoida tekijänoikeuslain 16 d §:n sopimuslisenssin nojalla, joka ei aseta kaupallisesta jakelusta poistumisen vaatimuksia teoksille.

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto kannattaa ehdotettua säännöstä tekijän kielto-oikeuden käyttämisestä seuraavilla muutosehdotuksilla. Tekijän tulisi voida kategorisesti kieltää kaikkien teostensa käyttö ilman jokaisen teoksen nimeämistä erikseen. Tekijälle voi olla haastavaa olla tietoinen jokaisesta hänen teoksestaan tehdystä kaupallisesta painoksesta, laitoksesta tai käänösversiosta. Summaarisemmalla kielto-oikeuden käyttämisellä turvataan kielto-oikeuden tehokkuutta. Lisäksi mikäli sopimuslisenssin alaisessa käyttötilanteessa tekijä osoittaa kieltonsa suoraan kulttuuriperintölaitokselle, tulisi kulttuuriperintölaitoksella olla velvollisuus välittää tämä tieto myös alueella toimivalle tekijänoikeusjärjestölle.

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslisenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslisenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sopimuslisenssijärjestelmällä on Suomessa pitkät perinteet ja järjestelmä toimii pääosin moitteetta. Järjestelmä mahdollistaa teosten joustavan lisensoinnin tekijöiden ja käyttäjien edut turvaten. Lähtökohtaisesti lisäsääntelylle ei nähdä tarvetta, mutta toisaalta hallituksen esitysluonnoksessa

esitettyt täsmennykset tekijänoikeuslain 26 §:n vastaavat pitkälti tekijänoikeusjärjestöjen toimintaa ja käytäntöjä.

Sanaston mielestä on hienoa, että hallituksen esitysluonnoksessa tuodaan esille yleisen sopimuslisenassin mahdollisuutta tulevaisuuden ratkaisuna. Yleisestä sopimuslisenassistä on muissa pohjoismaissa erittäin positiivisia käyttökokemuksia. Sen avulla voidaan sekä tekijän että käyttäjien näkökulmasta ratkaista joustavasti erilaisia teosten käyttötilanteita. Sopimuslisenassivaikutus lisää käyttäjien oikeusvarmuutta teoksia käytettäessä ja sopimuslisenassi itsessään turvaa oikeudenhaltijoiden päätösvaltaa suhteessa lisensointiin ja sen ehtoihin. Kirjallisuuden osalta yleisestä sopimuslisenassistä olisi suurta hyötyä sellaisilla alueilla, joilla tekijänoikeusjärjestöjen laajalle edustavuudelle on tarpeita, mutta usein taloudellisten kannustimien puutteen vuoksi ei ole realistista säätää sektorikohtaisia sopimuslisenasseja. Erityisesti voidaan mainita teosten julkinen esittäminen erilaisien kulttuuripalveluiden toiminnassa.

Sanasto kannustaa ministeriötä jatkamaan keskustelua yleisestä sopimuslisenassistä Suomessa ja kehittämään sopimuslisenassi järjestelmäämme yleisen sopimuslisenassin käyttöönoton myötä, kuten on jo tehty esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa.

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenassin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenassiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

Tekijöiltä ja oikeudenhaltijoilta saatavat oikeuksien hallinnointivaltuutukset muodostavat tekijänoikeusjärjestöjen toiminnan ytimen. Ne muodostavat myös pohjan, jonka perusteella järjestöjen edustavuutta tietyn teoslajin tai oikeuksien tyyppin osalta voidaan arvioida. Sanaston mielestä nykykäytäntö, jossa Opetus- ja kulttuuriministeriö arvioi järjestöjen edustavuuden tiettyä sopimuslisenassialuetta koskevan hakemuksen yhteydessä, on riittävä. Hakemusprosessin aikana ministeriön on mahdollista hankkia tarvittavaa lisäselvitystä, mikäli sellaiselle nähdään tarvetta.

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskisivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslisenasseista, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kielto-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

Tekijänoikeusjärjestöjen velvollisuuksiin tiedottaa sopimuslisenasseista, tekijän oikeudesta hakea korvausta ja kielto-oikeudesta ei tarvita lisäsääntelyä. Toimenpiteet ovat Suomen tekijänoikeusjärjestöissä osa normaalia toimintaa.

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Arena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetysten yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa Tekijäl 25 f § 1 momentin sopimuslissenssisäännöksen muuttamista siten, että sopimuslissenssi koskisi myös sopimista teosten käytöstä lähettäjäyritysten verkkolähetyksissä ja teosten saattamisen yleisön saataviin lähettäjäyrityksen oheisverkkopalveluissa. Lähetystoiminnan käsitettä ei tule laajentaa koskemaan on demand -palveluja.

Lähettäjäyritysten oheispalveluja ja on demand-saatavuutta koskeva sopimuslissenssisäännös voitaisiin kuitenkin erottaa lähettämisoikeutta koskevasta Tekijäl 25 f § 1 momentista omaksi erilliseksi sopimuslissenssisäännökseksi, jonka nojalla teosten käytöstä myös tällaisissa palveluissa voitaisiin joustavasti sopia.

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa esitettyä säädöstä koskien ohjelmien edelleenlähettämistä. Edelleen lähettämässä voi nykyisin sopimuslisenssin nojalla lähettää tv- ja radiolähetyksiä samanaikaisesti ja muuttamattomana. Koska lähetys on samanaikaista ja muuttamattomaa, tämä koskee suoraa tv- ja radiolähetyksiä

Ehdotettu uusi 25 h § tekee merkittävän muutoksen edelleen lähettämisen käsitteeseen. Se myös kasvattaa edelleen lähettäjäyrittäjien määräysvaltaa suhteessa alkuperäiseen lähettäjäyrittäjyyslakiin: Edelleenlähettäminen voisi jatkossa koskea myös lähettäjäyrittäjien ”verkossa tarjottavaa” oheispalvelua eli esimerkiksi televisioyhtiöiden tarjoamia on demand-palveluja (mm. Yle Areena, mtv.fi/Katsomo ja Nelosen Ruutu.fi). Lisäksi pykälä sääntää, että ”lähettäjäyrittäjä ei saa kieltää lähetyksen edelleen lähettämistä ilman perusteltua syytä tai asettaa sille kohtuuttomia ehtoja”.

Alkuperämaaperiaatteen osalta direktiivi vaatii, että osaan lähettäjäyrittäjien verkossa toimivien oheispalvelujen sisällöstä aletaan soveltaa ns. alkuperämaaperiaatetta. Sen mukaan niiden verkon kautta leviävään sisältöön sovelletaan sen maan lainsäädäntöä, mihin ne ovat sijoittautuneet siitä riippumatta, missä kyseistä palvelua käytetään.

Ehdotettu 64 b § laajentaisi tämän periaatteen koskemaan myös tv- ja radiolähetyksiä eli perinteistä broadcast-toimintaa: ”Maantieteelliset rajat ylittävän radio- ja televisio-ohjelman saattamisen yleisön saatavilla katsotaan tapahtuvan yksinomaan siinä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, johon lähettäjäyrittäjä on sijoittautunut, kun kyseessä on a) radio-ohjelma tai b) televisio-ohjelma ...” (tiettyjä rajoituksia seuraa).

Alkuperämaaperiaatetta ei tule laajentaa enempää kuin direktiivi edellyttää. Emme näe perustelluksi, että Suomen alueelle voisi laillisesti suunnata ulkomailta sellaisia radio- ja tv-lähetyksiä, joihin ei tarvitse soveltaa Suomen lainsäädäntöä.

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuuttomaa sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto pitää erittäin huolestuttavana, että esityksen mukaan työnantajalle luodaan teosten työsuhteisessa käytössä ei-yksinomainen oikeus käyttää teosta. Tekijöiden oikeuksien peruutusosoikeudesta säädettäessä ei tule säätää millään tavalla työsuhdetekijänoikeudesta. Työnantajan tekijänoikeudellinen asema tulee perustua aina sopimiseen työntekijän kanssa, ei laintasosiin oikeudensiirtoihin. Työsuhdetekijänoikeudesta on Suomessa käyty aikanaan laaja keskustelu, eikä tuo keskustelu johtanut työsuhdetekijänoikeudesta säätämiseen. Tällaista tekijän asemaa heikentävää sääntelyä ei tule ujuttaa osaksi tekijöiden suojaksi tarkoitettua osaa tekijänoikeuslaista ilman perusteellista selvitystä, keskustelua ja työsuhdetekijänoikeutta koskevien säännösten vaikutusten arviointia erilaisiin työsuhteisiin.

Lisäksi Sanasto toteaa, että direktiivi ei salli poiketa tekijän peruutusosoikeudesta. Toisin kuin perusteluissa mainitaan (s. 36–37), direktiivi ei jätä jäsenvaltioille liikkumavaraa. Direktiivi ei

mahdollista, että jäsenvaltio säätäisi kyseisen poikkeuksen tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden peruuttamisoikeuteen. Jäsenvaltiot voivat säätää vain, että tekijät tai esittävät taiteilijat voivat halutessaan päättää sopimuksen yksinomaisen luonteen sen sijasta, että he peruuttaisivat lisenssin tai oikeuksien siirron (22 artiklan 2 kohta).

Muiden perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissäätelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimukseen liittyviä säännöksiä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatallenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitallenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Perusteluiden osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Ehdotuksessa puhutaan teoksista yleensä. Ratkaisun tulee koska vain kuvataiteen teoksia joiden suoja-aika päättynt.

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu "erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat". Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty "vapaaksi". Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

Lehtikustantajan lähioikeuden suojan kohteena on koko julkaisu, artikkeli tai sen osa.

Lähioikeussuojan ulkopuolelle jäävien tarkkojen sana- tai merkkirajojen säätäminen ei ole tarpeellista eikä oikeuksien täytäntöönpanon näkökulmasta suotavaa, koska tarkkoja rajoja on aina helppo kiertää. Toiminnan sallittavuutta arvioidessa yksittäisen otteen laajuuden sijaan ratkaisevaa on, kuinka toistuvaa, systemaattista ja sisällöllisesti laajamittaista tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toteuttama käyttö kokonaisuutena arvioiden on ollut.

Laissa ei tule myöskään säätää otsikkoa vapaaksi. Otsikkoa voidaan pitää jo lähtökohtaisesti lehden olennaisena osana.

Väärinkäsitysten välttämiseksi pyydämme lisäämään hallituksen esityksen perusteluihin, että vaikka kustantajan lähioikeus ei koske yksityistä tai ei-kaupallista tiedonvälitystä, muut tekijänoikeuslain

mukaiset suojat ovat edelleen voimassa artikkeleihin, valokuviin, audiovisuaaliseen sisältöön yms. Yksityishenkilöiden tulee siis jatkossakin hankkia oikeudenhaltijan lupa teosten tai muiden suojankohteiden käyttöön esimerkiksi sosiaalisen median palveluissa, ellei käyttö perustu tekijänoikeuden rajoitukseen.

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin ”erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat”. Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perustein tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

Hallituksen esityksen perusteluissa tulee selvyiden vuoksi todeta, että lehtikustantajan lähioikeussuoja voi kohdistua myös hakupalvelutoimintaan, mikäli suojan piirissä oleva sisältöä käytetään hakupalveluissa tavalla, joka kuuluu suojan piiriin. Internetin hakupalveluiden jättäminen kategorisesti suojan ulkopuolelle ja samalla täytäntöönpanon ulottumattomiin ei ole perusteltua.

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

Hallituksen esityksen perusteluissa tulee selvyiden vuoksi todeta, että lehtikustantajan lähioikeussuoja voi kohdistua myös hakupalvelutoimintaan, mikäli suojan piirissä olevaa sisältöä käytetään hakupalveluissa tavalla, joka kuuluu suojan piiriin. Internetin hakupalveluiden jättäminen kategorisesti suojan ulkopuolelle ja samalla täytäntöönpanon ulottumattomiin ei ole perusteltua.

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

-

9.5. Tarve sopimuslisenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslisenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

-

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

-

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

-

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

Ei

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole huomioitu riittävästi eri perusoikeuksien välistä tasapainoa, eikä siinä onnistuttu säilyttämään DSM-direktiivissä saavutettua oikeudenhaltijoiden ja käyttäjien intressien välistä suhdetta. Direktiivissä artikla 17 on looginen kokonaisuus, joka hallituksen esitysluonnoksessa on hajotettu ja säännösten ajallinen järjestys sekoitettu. Näin muodostuvaa esitystä ei voida enää pitää direktiivin mukaisena, eikä se vastaa direktiivin tarkoitusta.

Esitysluonnoksessa verkkosisällönpalvelujen tarjoajien vastuuta koskevista kohdista ylikorostetaan muita perusoikeuksia oikeudenhaltijoiden perusoikeuksien, erityisesti omaisuudensuojan kustannuksella. Tämä käy varsin selkeästi ilmi esitysluonnoksen perusoikeusosiosta, jossa omaisuudensuojaa ei juurikaan arvioida ja ohut arviointi toteutetaan sananvapauden perusoikeuden näkökulmasta. Esityksessä omaisuuden suojan osalta unohdetaan mainita, että yleisesti tekijänoikeudella suojatun teoksen saattaminen yleisön saataville sisällön tuottajien toimesta ja verkkosisällönjakopalvelun kautta on tekijänoikeuslain vastaista ilman tekijän tai oikeudenhaltijan lupaa.

Perusoikeuksien painotus vaikuttaa hallituksen esityksessä varsin tarkoitushakuiselta. Teosten käyttäjien oikeuksiin vedoten esityksessä luodaan uusia, direktiivin perustumattomia oikeudenhaltijoiden asemaa heikentäviä säännöksiä. Samalla esitysluonnoksessa dramatisoidaan oikeudenhaltijoiden valta-asemaa suhteessa käyttäjiin. Tämä on erikoista, sillä direktiivin 17 artiklan tarkoitus on ollut nimenomaan edesauttaa oikeudenhaltijoiden heikkoa neuvotteluasemaa suhteessa verkkosisällönjakopalvelun tarjoajiin ja parantaa näin tekijöiden asemaa.

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa ehdotettua ratkaisua ja tapaa, jolla tekijänoikeuden rajoitussäännös säädettäisiin koskien teoksen käyttöä hyvän tavan mukaisesti parodiassa, karikatyyrissä tai pastississa. Lisäksi teoksen satunnaista tallentamista koskeva rajoitus ei perustu direktiiviin ja se tulee myös poistaa hallituksen esityksestä.

Sanasto toteaa, että on selvää, että direktiivi edellyttää säädettävän parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskeva tekijänoikeuden rajoitussäännös. Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetulla säännöksellä luotaisiin kuitenkin avoin oikeutus käyttää teoksia uusissa töissä, kunhan uudella työllä on esimerkiksi jonkinlainen humoristinen motiivi tai pilailutarkoitus. Hallituksen esitysluonnos ei

sisällä minkäänlaista analyysiä siitä, miten uuden säännöksen mukainen rajoitus suhteutuu luvanvaraiseen teoksen muunteluun tai esimerkiksi tekijän moraalisiin oikeuksiin, erityisesti respektioikeuteen. Esitysluonnos ei myöskään sisällä ohjeistusta siitä, minkälaista olisi teoksen hyvän tavan mukainen käyttö parodiassa, karikatyyrissä ja pastississa silloin, kun lopputulokselta ei edellytetä itsenäisyyttä ja omaperäisyyttä.

Parodian mahdollistaminen voimassa olevan tekijänoikeuslain 4 § 2 momentin mukaisen teoksen vapaan muuntelun avulla asettaa teoksen käytölle jonkinlaisen hyvän tavan mukaisuuden mittarin: muuntelun/parodioinnin lopputuloksen tulee olla jossain määrin itsenäinen ja omaperäinen. Nyt ehdotettu säännös ei sisältäisi mitään hyvän tavan mukaisuuden mittapuuta, joten käytännössä säännös olisi olemassa olevien teosten vapaa kopiointi- ja/tai muuntelu-oikeus. Ehdotettavalla rajoitussääntelyn toteuttamistavalla kajottaisiin syvälle tekijän yksinoikeuteen päättää teoksensa käyttämisestä eikä se ole direktiivin tarkoittaman parodiasääntelyn tarkoitus. On oletettavaa, että ehdotettu malli loisi valtavan määrän sallitun parodian ja luvanvaraisen teoksen muuntelun välistä rajanvetoa koskevia oikeustapauksia. Ehdotettu säännös jättää rajoituksen soveltamisen reunaehdot vähintäänkin epäselviksi. Tärkeää on myös varmistaa, ettei parodiaa koskevalla rajoitussääntelyllä mahdollisteta teosten käyttöä ns. meemeissä yleisesti ilman, että myös meemi täyttää parodian edellytykset.

Lisäksi ei voida pitää kohtuullisena, että mikäli sananvapauden nimissä annetaan vapaus käyttää toisten luomia teoksia ilman lopputulokselle asetettavaa omaperäisyysvaatimusta, ei käytettävän teoksen tekijän nimeä tule mainita käytön yhteydessä. Kyse on tällöin olemassa olevan teoksen muuntelusta, joka pääsääntöisesti edellyttää teoksen tekijän suostumusta ja tekijän nimen ilmoittamista hyvän tavan mukaisesti teosta käytettäessä. Hallituksen esitysluonnoksessa ei esitetä perusteluja, miksi tekijänoikeuden rajoituksia koskevia yleisiä säännöksiä sisältävä tekijänoikeuslain 11 §:n 1 momentti ja moraalisisista oikeuksista sanottu ei koskisi myös mahdollista parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevaa rajoitusta.

Sanasto toteaa myös, että hallituksen esitysluonnoksessa perusteluna käytetty perusoikeusvertailu ei ota tekijöiden omaisuussuojaa lainkaan ilmaisunvapauden vastapainona huomioon. Esityksessä mainitun syrjinnän kiellon lisäksi teosten käyttäjien ilmaisunvapautta rajoittaa tekijänoikeuden teosten tekijöille luoma omaisuudensuoja ja tämä tulee myös huomioida tehtäessä arviota perusoikeuksien välisestä tasapainosta.

Mikäli parodiaa, karikatyyriä ja pastissia koskevasta tekijänoikeuden rajoitussäännöksestä päätetään säätää, tulee TekijäL 23 § 1 momentti sisällyttää direktiivin sisäistä logiikkaa noudattaen uuteen TekijäL 6 a lukuun koskemaan ainoastaan verkkosisällönjakopalveluita ja lainkohdan 2 momentti tulee poistaa kokonaan.

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa ehdotettua sääntelyratkaisua verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Esitysluonnos on rakenteellisesti virheellinen ja se tulee valmistella uudelleen.

Määritelmien ja soveltamisalan osalta esitystä tulee sen uuden valmistelun yhteydessä täydentää. Direktiivissä määritellään verkkosisällönjakopalvelu: määritelmä on perusteltua sisällyttää myös säädettäviin TekijäL 6 a -luvun säännöksiin. Soveltamisalan osalta ei ole perusteltua jättää tiettyjä oikeudenhaltijaryhmiä verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuun ulkopuolelle. Näin ollen lehtikustantajien lähioikeus tulee lisätä TekijäL 6 a -luvun oikeudenhaltijoiden piiriin.

Hallituksen esitysluonnos ohittaa täysin direktiivin lähtökohdat verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuun osalta. Direktiivin lähtökohdat ovat 17 artiklan 1 kohdassa:

1. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja välittää teoksia yleisölle (antaessaan yleisölle pääsyn käyttäjien palveluun lataamiin teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon).
2. Voidakseen välittää teokset tai muun suojatun aineiston yleisön saataviin on verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan saatava lupa oikeudenhaltijoilta.

Ehdotetun TekijäL 55 a §:n mukaan vastuu olisi kuitenkin ehdollinen ja toteutuisi vasta, jos palveluntarjoaja jättää toteuttamatta pykälän 1 momentissa mainitut toimet. Tämä poikkeaa direktiivin 17 artiklan 4 kohdassa säädetyistä ja on näin ollen direktiivin vastainen. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuu yleisölle välittämisestä on pääsääntö, direktiivin 17 artiklan 4 kohdan mukainen vastuuvapaus poikkeus. Vastuuvapaus toteutuu oikeudenloukkaustilanteessa, jos on

(a) parhaansa mukaan yrittänyt saada luvan ja

(b) parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti toteuttanut toimia varmistaakseen, että teokset, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole saatavissa; ja joka tapauksessa

(c) toimineet oikeudenhaltijalta riittävän perustellun ilmoituksen saatuaan viipymättä ilmoituksen kohteena olevien teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämiseksi tai niiden poistamiseksi verkkosivustoiltaan sekä toteuttaneet parhaansa mukaan b alakohdan mukaisesti toimia estääkseen niiden tulevat lataukset palveluun.

55 a §:n 1 ja 2 kohdat ovat vastoin direktiiviä valinnaisia ja vastuun syntyminen ehdollista: vastuu toteutuu, jos ei ole yrittänyt saada lupaa tai ei ole yrittänyt estää. Pykälän 2 kohdassa sekoitetaan 17 artiklan 4 kohdan b ja c-alakohdissa tarkoitettut tilanteet eli ennakkollinen esto ja jälkikäteinen poisto. Esityksestä puuttuu lisäksi kokonaan 17 artiklan 4c-kohdasta ilmenevä ns. stay down -velvoite. Lisäksi luvan hankkimisvelvoitteeseen sovelletaan oikeasuhtaisuusarviointia, jossa huomioitavista seikoista 55 a §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti. Huomioitavat seikat poikkeavat direktiivistä verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan eduksi. Esityksessä ei myöskään mainita ollenkaan direktiivin keskeistä arviointikriteeriä ”parhaansa mukaan”. Näiltä osin TekijäL 55 a § on virheellinen suhteessa direktiiviin tarkoitukseen ja se on uuden valmistelun yhteydessä poistettava.

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto kannattaa esitettyä ratkaisua muutettuna. 6 a -luvun uuden valmistelun yhteydessä on tiedonantovelvollisuudesta karsittava direktiiville vieraat elementit ja keskityttävä varmistamaan direktiivin tarkoituksen toteutuminen sekä käytännön syistä ja tulevaisuuden kehityksestä johtuva jouston tarve.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskuksen (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa ehdotettua säännöstä koskien verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuutta estää pääsy aineistoon. TekijäL 6 a -lukua uudelleen kirjoitettaessa estomenettelymalli tulee huomioida direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti. Kokonaisuutena arvioiden ehdotettu 55 c §:n on teknisesti epäonnistunut, ei toimeenpane direktiivin 17 artiklan 4 kohdan b ja c alakohtien mukaista sääntelyä ja sisältää direktiiviin perustumattomia, oikeudenhaltijan asemaa merkittävästi heikentäviä aineksia.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Pykälä ei perustu direktiivin eikä sen sääntelylle ole perusteita.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa ehdotettua säännöstä koskien sisällön tuottajalle annettavaa ilmoitusta.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa esitettyä säännöstä koskien verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuutta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Esitetty pykälä on sekä selvästi direktiivin vastainen että käytännössä mahdoton ja tulee kirjoittaa uudestaan siten, että sen sisältö vastaa 17 artiklan 9 kohtaa eikä sisällä direktiivin ulkopuolisia elementtejä.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyynnöstä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Emme osaa sanoa

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien tekijänoikeusriitalautakuntaa. Esitämme ratkaisuksi, että tekijänoikeusneuvoston yhteyteen perustettaisiin alajaosto käsittelemään riitoja.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien asian käsittelyä tekijänoikeusriitalautakunnassa.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Emme osaa sanoa

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto ei ota kantaa säädökseen tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Koska kysymys on teknisestä jälkitoimesta, joka liittyy ehdotetussa 55 i §:ssä säänneltävään asian käsittelyyn tekijänoikeusriitalautakunnassa, emme pidä tarpeellisena kommentoida 55 j §:n sisältöä tässä vaiheessa tarkemmin.

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto vastustaa esitettyä ratkaisua koskien hyvitystä ja vahingonkorvausta.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

I. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto kannattaa muutettuna ratkaisua, joka koskee kanneoikeutta, eikä lausuntopalvelun kysymyksessä virheellisesti viitattua hyvitystä ja vahingonkorvausta.

Tarkempien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Suhtaudumme neutraalisti

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Sanasto suhtautuu neutraalisti ehdotettuun ratkaisuun koskien riitojen käsittelyä koskevia sopimusehtoja.

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

-

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle

kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiaoinnista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

Sanasto kannattaa ehdotettua ratkaisua, jonka mukaan kustantajien oikeus hyvityksiin siirrettyjen oikeuksien nojalla maksettavista hyvityksistä ei aiheuta lainsäädäntötarpeita. Kirjallisuuden kustantajien oikeus saada korvauksia teosten erilaisesta hyödyntämisestä perustuu ja tulee vastaisuudessakin perustua kustannussopimuksessa luovutettuihin oikeuksiin. Lisäksi on tärkeää, että tietyt korvauslajit, kuten lainauskorvaus, on säädetty ainoastaan tekijöille kuuluvaksi oikeudeksi. Näin tulee olla jatkossakin.

Sopiminen on aina ollut keskeisimmässä roolissa tekijöiden ja kustantajien välisessä yhteistyössä. Tekijänoikeuksien siirrosta tekijältä kustantajalle sekä siirron laajuudesta ja muista yksityiskohdista on perinteisesti aina sovittu kustannussopimuksessa. Sopimusvapauden kulttuuri on alalla hyvin vahva, sopimuskäytännöt vakiintuneet ja toimintamallit pitkän yhteistyön saatossa muodostuneet.

Sanasto korostaa periaatetta, jonka mukaan oikeudet, joista ei kustannussopimuksessa ole nimenomaista mainintaa, eivät ole siirtyneet kustantajalle. Tekijän tulee olla sopimusta tehdessään tietoinen niistä oikeuksista, joita kustannussopimus ja oikeuksien luovutus koskevat. Ei ole kohtuullista, että lain tasolla säädettäisiin korvausoikeuksien luovuttamisesta osittain kustantajalle. Kyse on perusoikeuksien näkökulmasta myös tekijöiden omaisuuden suojan toteuttamisesta ja turvaamisesta.

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussäätelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

-

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvailaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja

innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Yleisesti Sanasto toteaa, että esitysluonnoksen vaikutustenarviointi on puutteellista ja paikoin hyvin ohutta ottaen huomioon tekijänoikeuksiin esitettävien poikkeusten ja rajoitusten laajan luonteen. Tekijänoikeusalan taloudellista merkitystä yhteiskunnassa on pyritty kuvaamaan erinäistä lukujen valossa. Sanaston mukaan on kuitenkin erikoista, että tekijänoikeusalan kiistattomasta kasvupotentiaalista huolimatta tekijänoikeuslain uudistamisessa on lähdetty oikeuksien ja oikeudenhaltijoiden taloudellisen aseman kehittämisen sijasta luomaan kasvulle tulevaisuuden alustaa tekijänoikeuden rajoitusten kautta. Tämä ei ole tekijänoikeuden tai taloudellisen kasvun edellytysten näkökulmasta kestävä tie.

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Tekijänoikeuden rajoituksia koskeva vaikutustenarviointi erityisesti ehdotettua opetusta koskevien rajoitusten osalta on riittämätöntä. Lisensointitoiminta ehdotetaan korvattavaksi pakkolisenssillä, mutta rajoituksen vaikutuksia oppimateriaalituotannon edellytyksiin ei arvioida lainkaan siitä näkökulmasta, että oppilaitokset voisivat alkaa tuottamaan rajoitussääntelyyn perustuen omaa tekijänoikeuden alaisia teoksia sisältävää materiaalia. On selvää, että ehdotetut rajoitussäännökset johtavat kaupallisten tuotteiden hankinnan vähentymiseen.

Tekijänoikeuden rajoitusten osalta yleisesti ei arvioida vaikutuksia tekijän kaventuvaan oikeuteen määrätä teoksensa käytöstä eri tavoilla. Mikäli tekijän yksinoikeutta määrätä teoksensa käytöstä rajoitetaan, vähenee aina samalla niiden tulovirtojen mahdollisuus, jotka muodostavat luovan työn tekijän elannon. Esimerkkeinä puutteellisesta vaikutustenarvioinnista tekijöiden oikeuksiin voidaan mainita Tekijäl 21 §:n rajoitusten laajennukset sekä uusi ehdotettu Tekijäl 23 §, joka koskee teosten käyttöä parodiassa, karikatyyrissä ja pastississa. Viimeksi mainitun rajoitussäännöksen kohdalla taloudellisten oikeuksiin kohdistuvien vaikutusten ohella arvioimatta jäivät esityksen vaikutukset tekijöiden moraalisten oikeuksien toteutumiseen.

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Sopimusehtojen sääntelyyn liittyvän vaikutusarvioinnin osalta Sanasto viittaa jäsenjärjestöjemme Finlands svenska författareförening rf:n, Suomen Kirjailijaliitto ry:n, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sekä Suomen tietokirjailijat ry:n lausunnoissa sanottuun.

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

Tarkempien vaikutustenarviointia koskevien perusteluiden osalta viittaamme Lyhty ry:n ja Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus (TTVK) lausunnoissa verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajien vastuusta sanottuun.

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämismääräyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

Sanasto on tuonut lausunnossaan useissa eri kokonaisuutta koskevissa kommentteissa esiin huolensa epätasapainosta perusoikeuspunninnassa. Lainvalmistelija tuntuu korostavan tekijänoikeuslain uudistuksessa muita perusoikeuksia tekijöiden ja muiden oikeudenhaltijoiden omaisuuden suojan ja elinkeinonvapauden kustannuksella. Direktiivissä saavutettua tekijöiden intressien ja toisaalta teosten käyttäjien perusoikeuksien tasapainoa on hallituksen esitysluonnoksessa siirretty olennaisesti tekijöiden kannalta heikompaan suuntaan. Tekijänoikeudella on tärkeä merkitys yhteiskunnassa nimenomaan immateriaalisena omaisuutena ja tämä tulee hallituksen esityksen perusoikeusarvioinnissa ottaa huomattavasti perusteellisemmin huomioon.

Sanasto toteaa, että nyt lausuntokierroksella oleva asenteellinen tekijänoikeuslain muutosesitys on kohtuuton suomalaisen kulttuurialan kannalta ja se tulee valmistella uudelleen.

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

-

Yhteenveto keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvetön lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

-

Pihlajaniemi Juha
Sanasto ry